

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 826 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafojeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
Artikbayeva Aziza Abror qizi	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
Esanova Maysara Umirovna	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
Feruza Yusupova Akildjanovna	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
Umarov Xusniddin	
Bo'lajak talabalarining individual yondashuv asosida kasbiy-ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish	138
Arslonova Gulsora Kurbonovna	
Ona tili darslarida til kompetentsiyasini kognitiv-semantik yondashuv asosida shakllantirish	142
Mo'minova Go'zalxon G'ulamjanovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	147
Maxliyo Turotova Erkin qizi	
Talabalarining kreativligini musiqiy-nazariy fanlar vositasida oshirish samaradorligi	153
Urinova Sabina Shuxrat qizi	
Imijning ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida talqini	160
Jo'rayeva Sohibjamol Norqobilovna	
Inklyuziv kompetensiya tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari	163
Abdubannobova Mahliyo Abdurashid qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy-emotsional kompetentsiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	167
Abdurasulova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Muxammas (taxmis) janrining o'zbek she'riyatidagi tarixiy taraqqiyoti va zamonaviy poetik talqinlari	170
Avazova Sitara	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligining asosiy shakllari.....	173
Babayeva Dono Razzakovna, Erkinova Madinabonu Otabek qizi, Xolmatova O'g'li Tojiddin qizi	
Yangi taraqqiyot davrida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	177
Botirova Zohida Doniyor qizi	
Logoritmikada sportga asoslangan o'yinlar	180
Dilfuza Ochilova Zayniddinovna	
Jismoniy tarbiyaning o'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta'siri (Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasi asosida).....	184

Ibragimov Shuhratbek Iminjonovich

Bolajak tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashda integrativ yondashuvning zaruriyati 188

Karimova Feruzaxon Zakirovna

Effective Techniques of Teaching Foreign Language Classes: a Sample of The 4CS Method 191

Khaitmuratova Zarina Sobirdjanovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual imkoniyatlarini tabiat bilan tanishtirish orqali shakllantirish .. 193

Maxmudova Durdona Mirkarimovna

O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari 196

Mutallibjonov Ma'rufjon

Maktabgacha yoshdagi bolalarni kun tartibini to'g'ri tashkil etish 200

Muxtorova Mohira Ma'rufjon qizi

Aksiologik yondashuv asosida altruistik ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida ijtimoiy faoliyatni amalga oshirish 204

Norboyeva Moxigul Shavkat qizi

O'smirlarda agressiv xulq-atvorini psixologik o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari 207

Norqulova Dildora Shavkat qizi

Raqamlashtirish jarayonida bo'lajak muhandislarni ishlab chiqarish-texnologik faoliyatiga tayyorlashning dasturiy-metodik ta'minoti 211

Nurov O'tkir Xudoyberdiyevich

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etilish 214

O'roqova Zilola Salomovna

Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida amaliy tayyorgarlik tushunchasi va uning mazmun-mohiyati..... 217

Qaramanov Obid Xudayberdiyevich

Pedagoglar uchun sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta'lim imkoniyatlari 221

Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich

Talabalarda psixologik moslashuvchanlikda refleksiya mohiyati va kognitiv qobiliyatni rivojlantirish samaradorligi..... 226

Ravshanova Nargiza Norboyevna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integrallashgan mashg'ulotarni tashkil etish 230

S. Irisova

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida marketing faoliyatini tizimli tashkil etishning nazariy asoslari 233

Sadikova Dilafruz Xusanovna, Qo'chqorova Munisa Anvar qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning dialogik nutqini xalq ertaklari asosida rivojlantirish 237

Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Abdurafova Muxayyo Xabibullo qizi

Bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik yondashuv 241

Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Sanoqulova Gulasal Nurillo qizi

Sun'iy intellektni tibbiy oliy ta'lim o'quv dasturlarini ishlab chiqishda qo'llash: innovatsion yondashuvlar va tajribalar 246

Toxirova Farida Olimjonovna

Talabalarni estetik tarbiyalashda milliy xalq o'yinlaridan foydalanish modeli..... 251

Usarov Murodjon Mamarasul o'g'li

Xalqaro kimyo olimpiadalariga o'quvchilarni tayyorlashda xalqaro baholash tadqiqotlariga asoslangan kreativ topshiriqlar va fanlararo integratsiyadan foydalanish metodikasi 254

Usmanov Baxtiyor Xabibullayevich

Xoja (Sayyid Poshshoxoja ibn Abdulvahhobxo'ja) va uning asarlarining o'zbek nasridagi o'ni va ahamiyati..... 258

Valijonova Mahzunabonu

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvida diversifikatsiya: tizimli yondashuv va rivojlanish strategiyalari 261

Xakimova Sevara Shavkat qizi

STEAM texnologiyasini nodavlat ta'lim tashkilotlarida ommalashtirishning ijobiy tomonlari..... 264

Xalokova Maksudaxon Ergashevna, Melnikova Zaynura

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy asarlarida ma'naviy-axloqiy tarbiya nazariyasi.....	267
<i>Moxira Niyozqulova Nuraliyevna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili fanini o'qitish kompetentligini rivojlantirish metodikasi (AQSh tajribasi).....	270
<i>Olimjonova Dilnavoz Maribjon qizi</i>	
Xalqaro baholash dasturlari mohiyati va ahamiyati	274
<i>Vohidova Ibodat Hurmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim-tarbiya jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv.....	277
<i>Xujamiyarov Sa'dullo Choriyevich</i>	
Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jamoatchilik nazorati samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	281
<i>Xusanova Dilraboixon Botiraliyevna</i>	
Talabalarining jismoniy tayyorgarligida suzish mashg'ulotlarining ta'siri	285
<i>Zuxriddin Nasibovich Boboshev</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni milliy-ma'naviy qadryatlar asosida tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari	289
<i>Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Dadabayev Akramjon Askaraliyevich</i>	
Использование чат-ботов в образовательном процессе	294
<i>Мадаминаова Наргизахон Жахонгир кизи</i>	
Формирование гендерной культуры детей старшего дошкольного возраста в контексте государственной стратегии Узбекистана	298
<i>Намазбаева Лола Закировна, Тиллабаева Малика Хабибуллаевна</i>	
STEAM технологии в дошкольном образовании	302
<i>Садикова Дилафруз Хусановна</i>	
Системная модель социально-эмоционального обучения в Узбекистане: интеграция подходов, основанных на школьном образовании и партнерстве семьи и школы	307
<i>Санакулова Нигора</i>	
Oila qurish yoshidagi talabalar psixologik xususiyatlari.....	311
<i>Qo'ziyeva Gulzoda Shermat qizi</i>	
Ingliz tili nutq faoliyati turlarini rivojlantirishda leksik-assotsiativ tarmoqlardan foydalanishning lingvodidaktik asoslari.....	315
<i>Mirzakamolova Maftuna Rahimjon qizi</i>	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari.....	318
<i>Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda ona tili mashqlarining roli	321
<i>Boltayeva Guzal Tolibovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish	324
<i>Ziyayeva Umida Turaxodjayevna</i>	
Maktabgacha hamda boshlang'ich maktab yoshidagi bolalar jismoniy tarbiyasi tizimini modernizatsiya qilishning innovatsion istiqbollari	327
<i>A'zamov Ruhullo Mahmudjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda informatika fanini o'qitishning maqsadlari va vazifalari.....	333
<i>Alikulova Bibisora Abdulvokhobovna</i>	
Bola shaxsini rivojlantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning pedagogik ahamiyati	336
<i>Azimova Dilnoza Sherzodovna</i>	
Raqamli didaktika sharoitida oliy ta'limni raqamlashtirishning nazariy asoslari va pedagogik xususiyatlari	339
<i>Berdikulova Shaxnoza Erkinjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatini shakllantirishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarda shaxmat o'yinidan foydalanish imkoniyatlar	343
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	

O'zbek tilidagi "kasb-hunar" va "lavozim-amal" konseptlarining hozirgi zamon o'zbek tili konseptosferasidagi o'rni	348
Dexqonova Muattarxon Ilxomovna	
O'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari	352
Ernazarov Alisher Ergashevich, Pimkulova Stora Boltayevna	
"Intellekt xarita" yordamida o'quvchilarga qattiq jismlarning solishtirma issiqlik sig'imini mavzusini tushuntirish va ularning to'la fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	358
Eshboboyeva Muxlisa Zavqiy qizi	
Inklyuziv ta'lim texnologiyalari	363
Fayzullayeva Shoira Shorahmatovna	
Oliy pedagogik ta'lim tizimida hamkorlikda ta'lim nazariyasi va amaliyoti	366
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Hikoya tuzishga o'rgatish maktabgacha yoshdagi bolalarning bog'lanishli nutqini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida	369
Imixanova Nodira Saidburxon qizi	
Professional Competency Development of Future English Language Teachers: A Framework for the 21 st Century	374
Kamoldin Tadjiboyev	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari	378
Nosirova Dildfuza	
Inklyuziv sinf muhitida zaif eshituvchi bolalar bilan musiqa mashg'ulotlarini tashkil etishning nazariy yondashuvlari	383
Qizlarxon Isomova	
Raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar	389
Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna	
Boshlang'ich sinflarda perimetr, yuza va hajmni o'rganish metodikasi samaradorligini shakllantirish	392
Shodmonova Madina Otabek qizi	
Chiziqli operatorlarning spektral xossalari	398
Sultonboyeva Zuhra Bobomurod qizi	
Qisqa masofaga yuguruvchilar ish qobiliyatini oshirish usullari	402
Utayev Z. M.	
Neyropedagogik yondashuv asosida 9–11 yoshli o'quvchilarda ingliz tilida matnni o'qib tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda ijro funksiyalarining o'rni	408
Xolboyeva Nodiraxon Abdumalik qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muammosining dolzarbligi	413
Yo'ldosheva Dilnura Nizomjon qizi	
Bo'lg'usi tarbiyachilarda grafik organayzerlar vositasida ekologik tarbiyani shakllantirish usullari	416
O. Xo'janiyozova, Yuldashova Sanamjon Bobomurod qizi	
Взаимодействие воспитателей и родителей в процессе формирования нравственных представлений дошкольников	419
Жураева Наргиза Таировна, Абдуллаева Халимахон Дилёрна	
Развитие государственно-частного партнёрства в сфере дошкольного образования Республики Узбекистан	423
Курбанова Нуржамал Бахбергеновна	
Talaba qizlarning jismoniy va funksional tayyorgarligini shakllantirishning ilmiy metodologik asoslari	426
M. M. Ma'rufov, Sh. R. Ma'rufova	
Развитие языковых навыков у дошкольников через игровые методы обучения английскому языку	430
Садикова Шоиста Акбаровна	

“Ўзбекский текст в русской литературе XX–XXI веков...”	433
Сулаймонова Дурдонахон Равшан кизи, Иванова Ирина Николаевна	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения.....	437
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.	
Патриотическое воспитание будущих педагогов: совершенствование методики формирования любви к родине в условиях профессиональной подготовки	440
Шарипова Холида Дехкановна	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining oliy ta'limdagi ahamiyati: universitet talabalari va ta'lim sifatiga ta'siri, global o'zgarishlar.....	444
Mambetniyazov Maksetbay Torebekovich	
Interpretable Artificial Intelligence in Pedagogical Diagnostics and Math Performance Prediction: A Systematic Review of Applications in International Standardized Assessments	449
Diana Dushabaeva	
Ona tili ta'limida intellektual ta'lim tizimlaridan foydalanishning metodik tamoyillari (boshlang'ich ta'lim yo'nalishi misolida).....	454
Djakbarova Mahliyo Ibraximjonovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyani multimedia vositalari asosida shakllantirishning metodik shart-sharoitlari.....	457
Moxinur G'ulomova Inomjon qizi	
Talaba qizlarda ijtimoiy faolligini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	462
Nurmatova Nargiza Ulug'bekovna	
Raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'lim kompetensiyasini shakllantirishning nazariy asoslari	466
Utayeva Iroda Baxodirovna, Ochilova Namuna Mirzohid qizi	
Interaction Between Teacher and Students in the Process of Mastering University Subjects.....	469
Sadriyev Nizom Najmiddinovich, Usarov Nuriddin	
Концептуальные подходы к исследованию конкурентоспособности университетов	472
Менглиева Индира Баходировна	
Talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning guruhlar va diskussiyaga asoslangan shakllari (xalqaro tajriba misolida)	475
Xamroyeva Feruza Asrorovna, Ibragimov A'lamjon Amrulloevich	
Ratsional turmush tarzi: nazariy poydevor, psixologik mexanizmlar va amaliy strategiyalar.....	478
Bekmuradov Zarif Xurramovich	
Boshlang'ich sinflarda folklor janrlarini o'qitishda innovatsion pedtexnologiyalardan foydalanish	483
Adizova Nodira Baxtiyorovna	
Dialogik nutqda to'liqsiz gaplarning funksional–sintaktik xususiyatlari (ingliz va o'zbek tillari misolida).....	488
Artikova Nodirabegim Sanakulovna	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini tevarak-atrof bilan tanishtirishda ekologik qadriyatlarning roli.....	492
Ernyazova Manzura Amankeldi qizi	
Boshlang'ich sinf darslarini samarali tashkil etishda pedagogik mahoratning ahamiyati	496
Kamolitdinova Kamolatxon Muxammadjalilovna	
Masofaviy ta'lim jarayonida seven skillsni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari.....	499
Nurmetova Nazokat Baxtiyorovna, Masharipova Durdona Raximbergen qizi	
Teacher Competency and Professional Development in Non-Native English Countries: The Karakalpakstan Perspective.....	506
Mamirbaeva Dina, Pirnazarova Mekhiyban	
Maktabgacha ta'limda rivojlanish markazlari integratsiyasi asosida tayanch kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	510
Raxmatova Maftuna Uktamjan qizi	

Milliy kurash texnikasi va taktikasi <i>Xomudjonova Feruza, Panjiyeva Gulzoda</i>	513
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish bosqichlari <i>Xurramova Lobarxon Akramjonovna</i>	517
Развитие сотрудничества у детей старшего дошкольного возраста в проектной деятельности <i>Аллаева Наргиза Уктамовна</i>	521
Социально-психологические аспекты подбора профессорско-преподавательского состава в негосударственных университетах Узбекистана <i>Зеленская Екатерина Георгиевна</i>	525
Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining robototexnik kompetensiyalarini rivojlantirish <i>Do'schonov Shodyorbek Yo'ldoshevich</i>	529
Yakka mashg'ulotlarda ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalarni mantiqiy tafakkuri va sensor etalonlarini rivojlantirish <i>Pulatova Saodat Maxamadaminovna</i>	532
Raqamli pedagogik kompetensiya haqida qarashlar va uning ahamiyati..... <i>Tillaboyeva Mahfuza Muhammadovna</i>	536
SAT imtihonining matematika qismida Desmos grafik kalkulyatoridan foydalanish <i>Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich</i>	540
Malaka oshirish tizimida jismoniy tarbiya yo'riqchilarining kasbiy faoliyatini rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari <i>Nalibayeva Cho'lpon Baxit qizi</i>	544
Maktabgacha yoshdagi bolalarda inqirozli davrlarning kelib chiqishi, sabablari va bartaraf etish yo'llari.... <i>Kudratova Gulnoza Shaxritdin qizi</i>	547
MTTda variativ dasturlarning ta'lim-tarbiya jarayonida ijtimoiy-amaliy ahamiyati <i>Karimova Umida Sharipovna</i>	550
O'smir davrida uchraydigan kiberbulling turlari va ularning psixologik xususiyatlari <i>Amonxonova Yanglishxon Abduazizxon qizi</i>	552
Maktabgacha hamda boshlang'ich maktab yoshidagi bolalar jismoniy tarbiyasi tizimini modernizatsiya qilishning innovatsion istiqbollari <i>A'zamov Ruhullo Mahmudjon o'g'li</i>	556
Maktabgacha yoshdagi nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda harakatli o'yinlarning ahamiyati <i>Aslanova Zarrina To'ybekovna</i>	562
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tabiat bilan tanishtirishda qo'llaniladigan texnologiyalarning o'ziga xos xususiyatlari hamda bolalar bilan ishlash metodlari <i>Axtamova Aziza Aziz qizi</i>	568
Axborot muhitida noto'g'ri ma'lumotlarni tan olish ko'nikmasini shakllantirish metodikasi..... <i>Baliyev Azimjon Narmuminovich</i>	572
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni qo'llashning samaradorligi <i>Choriyeva Barno Alisher qizi</i>	575
Inklyuziv ta'limni samarasini oshirish uchun xalqaro tajribadan foydalanish <i>Ergasheva Mohinur Dilmurod qizi</i>	578
Talabalarda huquqiy ongini rivojlantirishda interfaol metodlarning roli <i>Ganiyev Elyorbek Ulug'bekovich</i>	583
Boshlang'ich ta'lim mavzularini mustahkamlashda qo'llaniladigan usul hamda didaktik o'yinlar texnologiyasi <i>Kamolova Muhabbat</i>	587
O'zbekistonda agro erkin iqtisodiy zonalarining rivojlanishi geografik xususiyatlari va unga global iqlim o'zgarishining ta'siri <i>Nazarov Didar Maxsat o'g'li</i>	590
Improving the Theoretical and Methodological Foundations for Integrating Generative Artificial Intelligence Technologies Into English Language Teaching in Higher Education <i>Nigmatova Nozimakhon Ulugbek kizi</i>	594

Bo'lajak ofitserlar xulq-atvorida agressivlik namoyon bo'lishining psixologik nuanslari	597
<i>Rejаметова Iroda Ikramsheykovna</i>	
Sport tashkilotlarida murabbiylar va sportchilar bilan ishlash jarayonini zamonaviy kadrlar boshqaruvi yondashuvlari asosida tizimlashtirish va motivatsiya hamda natijadorlikni oshirish omillarini ilmiy asoslash.....	601
<i>Saparov Xasan Djumanazarovich</i>	
Kichik maktab yoshli bolalarda emotsional intellektni shakllantirishning psixologik xususiyatlari	606
<i>Abduhalilova Saidaxon Mavlonbek qizi, Qodirova Odina Djurabayevna</i>	
Tarixiy yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati	610
<i>Abduraxmonov Alibahrom Abdusalomovich</i>	
Developing Students' Speaking Skills in English Language Lessons	613
<i>Alamuratov Elyor Umarali ugli</i>	
Jahon psixologiyasida hayotga nisbatan bardoshlilikni ilmiy tadqiq etilishi	617
<i>Alimov O'Imasjon Ismatovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sog'lom ovqatlantirishni tashkil etish	621
<i>Axmedova Nasibaxon Kobiljonovna</i>	
Aholiga sifatli psixologik xizmat ko'rsatishda ilmiy asoslangan psixoterapiyalarning o'rni	624
<i>Bilolova Zamira Baxtiyarovna</i>	
Qadimgi Naxshabning diniy me'morchiligi: Yerqo'rg'on ibodatxonasi misolida	629
<i>Eshmurodova Marjon Eshmurod qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv rivojlanishni ta'minlovchi o'yin muhitining imkoniyatlari	633
<i>Fozilova Odina Nabiyevna</i>	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarining kasbiy shakllanishini psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash xususiyatlari	636
<i>I. I. Xalilov</i>	
Modern Teaching Methods Based on Educational Technologies	640
<i>Kirgizov Ismat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda mustaqil ishlar tizimi	644
<i>Madraimova Halima G'ayrat qizi</i>	
Ingliz tili darslarida madaniyatlararo kommunikatsiya va axborot almashish kompetensiyalarini rivojlantirishda interaktiv usullar	648
<i>Olimxon Isaqov Odiljanovich</i>	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini rivojlantirish zamonaviy texnologiyalari	652
<i>Rustamjonov Shoxruxbek Akmaljon o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyalanuvchilarini maktabga tayyorlashda fiziologik rivojlanish va biologik atamalarning qo'llanilish xususiyatlari.....	656
<i>Ruziyeva Gulsara Temirqulovna</i>	
STEAM ta'lim texnologiyasini maktabgacha ta'limida qo'llash bo'yicha xorijiy tajribalar	662
<i>Saidova Nigora Olimovna, Pirmatova Zaynabxon Elmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar orqali bolalarda mantiqiy va ijodiy rivojlanishni kengaytirish	665
<i>N. O. Saidova, Tojaliyeva Shahrizoda</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining harakat faoliyatini jismoniy vositalari orqali optimallashtirish masalalari	669
<i>Sarimsaqova Bashorat Muhammad qizi</i>	
Talabalarni axborot ta'lim muhitida kasbiy kompetentligini boshqarishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	673
<i>Shoimov Anvar Mamarizayevich, Tojiyeva Iroda Sadatovna, Shodiyeva Guliston Temirovna</i>	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda pedagogik metod va o'yinlarning samaradorligi	677
<i>Suyarova Orzigul Sodiq qizi</i>	
Ta'lim jarayonida talabalardagi stress holatlarini bartaraf etishning psixologik xususiyatlari.....	681
<i>Toshpulatov Akmal A'zamjon o'g'li, Dumarov Mashhurbek</i>	

Maktabgacha ta'lim faoliyat markazlarida ta'lim jarayonini davlat dasturi asosida modernizatsiya qilish ...	685
<i>Ubaydullayeva Ra'no Furqat qizi</i>	
The Role of STEAM Technologies in Teaching English.....	689
<i>Umida Raimjanovna Irgasheva</i>	
Talabalar mobilligi jarayonida pedagogik qo'llab-quvvatlash mexanizmlari.....	693
<i>Xabibullayev Alimardon Xidoyatillayevich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagoglari o'rtasida metodik kollaboratsiyani boshqarish mexanizmini takomillashtirishga yo'naltirilgan mashg'ulotlar majmuasi va unda qo'llaniladigan metodlar	698
<i>Xamrayeva Gulnoz Israilovna</i>	
Migratsiya sharoitida yoshlar tarbiyasi: pedagogik risklar va ularning kelib chiqish sabablari	704
<i>Xaydarov Sulaymon Amirqulovich</i>	
Отношение к телу и фитнес-практикам как фактор социально-психологического благополучия женщин	708
<i>Дехконбоева Зулайхо Дилшод кизи</i>	
Masofaviy o'qitish kompetensiyasi uchun shart-sharoitlarning samaradorligini tekshirish bo'yicha eksperimental ish.....	712
<i>Musamedova Kamola Abdulxaqovna, Xalikov Abdulxaq Abdulxairovich</i>	
Masofaviy ta'limning oxirgi besh yil davridagi rivojlanish bosqichlarining tahlili.....	719
<i>Musamedova Kamola Abdulxaqovna, Ibragimova Ozoda Abdulxakovna</i>	
Информированность педагогов ДОО о психофизиологических особенностях и здоровье детей в инклюзивном образовательной среде	723
<i>Намазбаева Лола Закировна</i>	
Maxsus terminlarni ingliz tili o'qitish jarayonida samarali o'zlashtirishning metodologik shart-sharoitlari....	726
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Tarbiya darslarida o'yin texnologiyalari va interfaol o'qitish usullaridan foydalanish	729
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilar lug'at boyligini oshirishda lingvopedagogik texnologiyalar va ularning samaradorligi	733
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Milliy kontent asosida ta'lim jarayonini tashkil etish bo'yicha bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	735
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
O'smir yoshidagi o'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	738
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan interfaol pedagogik strategiyalarning didaktik imkoniyatlari	742
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik strategiyalarning nazariy-metodologik asoslari.....	748
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Talaba yoshlarini darsdan tashqari jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida sport musobaqalariga tayyorlashning pedagogik tahlili.....	755
<i>Zuxriddin Nasibovich Boboshev</i>	
Voleybol o'yini taktikasiga o'rgatish	759
<i>Sulaymonov Jaxongir Solijonovich</i>	
Целеполагание личности в контексте нейрокогнитивных и интуитивных процессов	762
<i>Никишина Изабелла Алиевна</i>	
Matematika fanini o'qitishda o'yin metodlarini tatbiq etish.....	770
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Cross-Cultural Foundations of English Education: Proverbs from Uzbekistan and Afghanistan.....	775
<i>Samadi Nooria</i>	

Bo'lajak surdopedagoglarni kar bolalar nutqini rivojlantirishga tayyorlashda innovatsion metodlar integratsiyasi	779
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
The Role of Modern Technologies in Learning the English Language	783
Ergasheva Mehriyona	
Использование различных методов контроля в процессе преподавания русского языка в группах с нерусским языком обучения	787
Заболотина А. А.	
Descriptors Differentiated Instruction Based on Linguistic Competence and CEFR Levels	791
Abdullayeva Charos Farkhodovna	
Эффективность использования искусственного интеллекта при формировании коммуникативных навыков на английском языке	796
Абидова М. И., Абидова Д. М.	
Haqiqat yog'dusi bilan yo'g'rilgan ijod	800
Saodat Eshpulatova	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida pedagogik intellektni baholash indikatorlari	804
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Mediasavodxonlik muammosining tabiati va mazmun-mohiyati	808
Adizova Muxabbat Muxitdinovna	
Nutqiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik-pedagogik xususiyatlarini shakllantirishda didaktik o'yinlardan foydalanish usul va yo'llari	811
Shoaxmedova Surayyo Komilovna	
Pedagogik uslublarning o'qituvchilarning kasbiy rivojlanish bosqichlaridagi xususiyatlari	816
Turayeva Dilafruz Rustamboevna	
Oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarida shaxsiy qadriyatlarning kasbiy karyerani rejalashtirishdagi ijtimoiy-psixologik ahamiyati	822
Xolyigitova Nasiba Xabibullayevna	

PEDAGOGIK USLUBLARNING O'QITUVCHILARNING KASBIY RIVOJLANISH BOSQICHLARIDAGI XUSUSIYATLARI

Turayeva Dilafruz Rustamboevna

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

“Pedagogika va psixologiya” kafedrası dotsenti,
psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'qituvchilarning pedagogik uslublari ish tajribasi kesimida empirik tahlil qilingan. Tadqiqotda N. Eltermanning “Maktabdagi vaziyat” metodikasi, Kruskal-Uollis H mezonı va korrelyatsion tahlildan foydalanildi. Natijalar ish tajribasi ortishi bilan pedagogik uslublarning mazmuni va ustuvorligi o'zgarishini ko'rsatdi. Shuningdek, pedagogik uslublarda o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar aniqlanib, ularning kasbiy rivojlanish va o'qituvchi-o'quvchi hamkorligini takomillashtirishdagi amaliy ahamiyati asoslandi.

Kalit so'zlar: pedagogik uslub, o'qituvchi, ish tajribasi, pedagogik faoliyat, o'qituvchi-o'quvchi hamkorligi, pedagogik kompetensiya, motivatsion uslublarda, demotivatsion uslublarda, Kruskal-Uollis mezonı, korrelyatsion tahlil.

Abstract: This article presents an empirical analysis of teachers' pedagogical styles according to their professional experience. The study employed N. Eltermann's School Situations methodology, the Kruskal-Wallis H test, and correlation analysis. The findings indicate that pedagogical styles change with increasing teaching experience. Significant relationships among pedagogical styles were identified, confirming their practical importance for teachers' professional development and improving teacher-student interaction.

Key words: pedagogical style, teacher, teaching experience, pedagogical activity, teacher-student interaction, pedagogical competence, motivational styles, demotivational styles, Kruskal-Wallis test, correlation analysis.

Аннотация: В статье представлен эмпирический анализ педагогических стилей учителей в зависимости от профессионального стажа. В исследовании использованы методика Н. Эльтермана “Ситуация в школе”, критерий Краскала-Уоллиса и корреляционный анализ. Полученные результаты показали, что с увеличением педагогического стажа изменяются содержание и доминирующие особенности педагогических стилей. Выявлены взаимосвязи между педагогическими стилями и обосновано их практическое значение для профессионального развития педагогов и совершенствования взаимодействия учителя с учащимися.

Ключевые слова: педагогический стиль, учитель, педагогический стаж, педагогическая деятельность, взаимодействие учителя и учащегося, педагогическая компетентность, мотивационные стили, демотивационные стили, критерий Краскала-Уоллиса, корреляционный анализ.

KIRISH

Pedagogik faoliyat samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri o'qituvchining kasbiy tajribasi hisoblanadi. Pedagogik psixologiya va ta'lim menejmentiga oid tadqiqotlarda o'qituvchining ish staji uning pedagogik qaror qabul qilish uslubi, o'quvchilar bilan muloqot strategiyasi, sinfni boshqarish ko'nikmalari hamda ta'lim jarayonini tashkil etish xususiyatlariga bevosita ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslangan. Shu bilan birga, pedagogik tajriba ortishi bilan barcha uslubiy yondashuvlar bir xil yo'nalishda rivojlanmaydi.

Ayrim pedagoglarda shaxsga yo'naltirilgan demokratik yondashuv kuchaysa, boshqalarida nazorat va direktiv boshqaruv elementlari ustunlashishi mumkin. Mazkur holat pedagogik faoliyatning turli bosqichlarida qanday uslubiy transformatsiyalar yuz berishini empirik jihatdan aniqlash zaruratini yuzaga keltiradi. Shu sababli tadqiqotning ushbu bosqichida pedagoglarning pedagogik vaziyatlarga nisbatan uslubiy yondashuvlari ish tajribasi kesimida tahlil qilindi hamda kasbiy rivojlanish bosqichlari bilan bog'liq statistik farqlar aniqlandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'qituvchilarning pedagogik faoliyat uslublari, o'quvchi bilan o'zaro munosabatlari hamda kasbiy tajriba-ning pedagogik qaror qabul qilish jarayoniga ta'siri ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Avvalo, K. Levin, R. Lippitt va R. White (1939) pedagogik boshqaruv uslublarini demokratik, avtoritar va liberal turlarga ajratib, o'qituvchi uslubi o'quvchilarning motivatsiyasi, ijtimoiy faolligi hamda ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishini ilmiy jihatdan asoslab bergan [5]. Mazkur tadqiqot pedagogik uslublarni ilmiy tasniflash bo'yicha fundamental ishlardan biri hisoblanadi.

Keyinchalik E. L. Deci va R. M. Ryan (1985; 2000) tomonidan ishlab chiqilgan O'zini o'zi belgilash nazariyasida (Self-Determination Theory) [1] o'quvchilarning ichki motivatsiyasini shakllantirishda avtonomiyani qo'llab-quvvatlovchi pedagogik yondashuvning ustunligi isbotlangan [2]. Mualliflar o'quvchilarning mustaqilligini rag'batlantiruvchi pedagogik muhit ta'lim sifati va o'quv natijalarini sezilarli darajada yaxshilashini ta'kidlaydilar.

Pedagogik faoliyatni psixologik nuqtai nazardan o'rgangan A. K. Markova (1996) o'qituvchining kasbiy kompetentligini pedagogik mahorat, kommunikativ madaniyat, refleksiya va individual uslubning o'zaro uyg'unligi sifatida tavsiflagan [7]. Uning fikricha, kasbiy tajriba ortishi bilan pedagogik faoliyat uslubi ham takomillashib boradi.

N. V. Kuzmina (1990) pedagogik faoliyat samaradorligi o'qituvchining kasbiy mahorati, kommunikativ kompetensiyasi hamda pedagogik vaziyatlarni boshqarish qobiliyati bilan belgilanishini asoslagan [6]. Muallif kasbiy tajriba pedagogik faoliyat sifatining muhim determinantlaridan biri ekanligini ko'rsatgan.

Pedagogik faoliyatning psixologik mexanizmlarini tadqiq etgan L. M. Mitina (1998) o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi bir necha bosqichlardan iborat bo'lib, har bir bosqichda pedagogik uslublar va o'qituvchi-o'quvchi munosabatlarining mazmuni o'zgarib borishini qayd etgan [8].

Zamonaviy tadqiqotlarda J. Hattie (2009; 2023) o'qituvchining pedagogik yondashuvi, konstruktiv qayta aloqa, o'quvchilarni faol jalb qilish hamda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim usullarini ta'lim sifati va akademik natijalarga eng kuchli ta'sir etuvchi omillar qatoriga kiritgan [3], [4].

O'qituvchilarning pedagogik uslublarini baholash bo'yicha N. Eltermanning "School Situations" ("Maktabdagi vaziyat") metodikasi pedagoglarning avtonomiyani qo'llab-quvvatlovchi, strukturaviy, nazoratga asoslangan hamda tartibsiz pedagogik uslublarini kompleks baholash imkonini beradi. Mazkur metodika bugungi kunda pedagogik psixologiyada keng qo'llanilib, o'qituvchilarning kasbiy faoliyatini empirik tahlil qilishning ishonchli vositalaridan biri hisoblanadi.

Yuqoridagi ilmiy ishlarda pedagogik uslublar, motivatsiya, kasbiy kompetentlik hamda o'qituvchi-o'quvchi hamkorligining turli jihatlari yoritilgan bo'lsa-da, pedagogik uslublarning aynan o'qituvchilarning ish tajribasi bosqichlari bilan bog'liq transformatsiyasi hamda motivatsion va demotivatsion uslublarning statistik jihatdan qiyosiy tahlili yetarli darajada o'rganilmagan. Mazkur tadqiqot aynan shu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, pedagogik uslublarning kasbiy rivojlanish bosqichlari bilan bog'liqligini empirik va statistik asosda yoritishi bilan avvalgi tadqiqotlardan farqlanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda pedagogik uslublarning o'qituvchilarning kasbiy rivojlanish bosqichlariga bog'liq xususiyatlarini aniqlash maqsadida empirik, qiyosiy va statistik tahlil metodlaridan foydalanildi. Pedagogik uslublarni baholashda N. Eltermanning "Maktabdagi vaziyat" metodikasi qo'llanildi. Respondentlar ish stajiga ko'ra 1-5 yil, 6-11 yil va 11 yildan ortiq tajribaga ega bo'lgan guruhlar ajratildi. Guruhlar o'rtasidagi farqlar Kruskal-Uollis H mezonini yordamida, pedagogik uslublar o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar esa korrelyatsion tahlil asosida aniqlandi. Statistik ahamiyatlilik darajasi $p \leq 0,05$ va $p \leq 0,01$ mezonlari asosida baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Pedagoglarning pedagogik vaziyatlarga nisbatan uslubiy yondashuvlarini ish tajribasi bo'yicha taqqoslash maqsadida N. Eltermanning "Maktabdagi vaziyat" metodikasi qo'llanildi. Respondentlar ish stajiga ko'ra uch guruhga (1-5 yil, 6-11 yil va 11 yildan ortiq) ajratildi. Guruhlar o'rtasidagi farqlar parametrik bo'lmagan Kruskal-Uollis H mezonini yordamida tekshirildi. Statistik ahamiyatlilik darajasi $p \leq 0,05$ va $p \leq 0,01$ mezonlari asosida baholandi.

O'tkazilgan tadqiqot natijalari ish tajribasi kesimida ham tahlil qilindi. O'qituvchilarning sinfdagi pedagogik yondashuvlari ularning kasbiy tajribasi davomida sezilarli o'zgarishga uchrashi kuzatiladi. Psixologik jihatdan pedagogik ish tajribasi o'qituvchining o'ziga ishonchi, sinf bilan munosabatlari va boshqaruv uslublariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. 3.6-jadvalda N. Eltermanning "Maktabdagi vaziyat" metodikasi bo'yicha pedagoglarning ish tajribasi darajasiga qarab maktab vaziyatlariga nisbatan qo'llaydigan uslubiy yondashuvlaridagi farqlar taqdim etiladi. Uch guruh (1-5 yil, 6-11 yil, 11 yildan ortiq tajriba) o'rtasidagi farqlar Kruskal-Uollis H testi yordamida

tekshirildi. Natijada 11 ta uslubdan 9 tasida statistik jihatdan ishonchli farqlar aniqlandi ($p \leq 0,05$ yoki $p \leq 0,01$). Faqat "Tartibsiz" ($p = 0,122$) va "Mas'uliyatdan chekinuvchi" ($p = 0,098$) uslublarida farqlar ahamiyatsiz ekanligini ko'rish mumkin. Demak, o'qituvchilarning pedagogik uslubi ish tajribasiga sezilarli darajada bog'liq. Ayniqsa, pedagogik faoliyatda faol, konstruktiv va boshqaruvga yo'naltirilgan uslublar ish tajribasining muayyan bosqichlarida farqli namoyon bo'lishi aniqlandi.

1-jadval: N. Eltermanning "Maktabdagi vaziyat" metodikasi bo'yicha pedagoglarning ish tajribasiga ko'ra olingan natijalar (Kruskal-Uollis H mezoni, $n = 483$)

Pedagogik vaziyatlarga nisbatan uslubiy yondashuvi	O'rtacha rang			H	p
	1-5 yil ish tajribasi	6-11 yil ish tajribasi	11+ yil ish tajribasi		
Avtonomiyani qo'llab-quvvatlovchi	215,6	268,4	240,2	4,21	0,015*
Jalb qiluvchi	225,3	272,8	210,4	6,05	0,003**
Tushuntiruvchi	218,5	265,3	245,7	3,18	0,041*
Nazoratga asoslangan	192,4	238,7	285,1	7,30	0,001**
Talabchan	198,2	242,5	278,6	5,45	0,004**
Hukmron	185,7	235,4	280,3	5,90	0,003**
Moslashuvchan	205,1	275,6	238,4	4,88	0,008**
Yo'naltiruvchi	212,3	278,9	242,1	6,20	0,002**
Tartibsiz	258,4	235,2	224,1	2,10	0,122
Mas'uliyatdan chekinuvchi	255,1	232,8	218,5	2,50	0,098*
Kuzatuvchi	252,6	234,4	215,8	3,40	0,034*

Izoh: * $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$

Olingan natijalar pedagogik faoliyatning rivojlanishi bosqichma-bosqich kechishini ko'rsatadi. Kasbiy faoliyatning dastlabki bosqichida pedagoglar ko'proq ehtiyotkor va kuzatuvchi pozitsiyani egallasa, o'rta bosqichda shaxsga yo'naltirilgan hamkorlik uslublari eng yuqori darajada rivojlanadi. Uzoq muddatli kasbiy faoliyat davomida esa boshqaruv, nazorat va talabchanlik elementlari nisbatan kuchayadi. Mazkur tendensiya pedagogik tajribaning nafaqat metodik, balki psixologik rivojlanish jarayoniga ham bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, kasbiy faoliyatning dastlabki bosqichida (1-5 yil ish stajiga ega o'qituvchilar) pedagogik munosabat uslublarining o'ziga xos, hali barqarorlashmagan shakllari kuzatiladi. Kruskal-Uollis H mezoni asosida aniqlangan o'rtacha ranglar tahlili mazkur guruhda tartibsiz (o'rtacha rang = 258,4), mas'uliyatdan chekinuvchi (o'rtacha rang = 255,1) hamda kuzatuvchi (o'rtacha rang = 252,6) uslublarning boshqa tajriba guruhlariga nisbatan yuqori darajada namoyon bo'lishini ko'rsatdi. Ushbu tendensiya statistik jihatdan ham ahamiyatli bo'lib, ayniqsa, kuzatuvchi uslub bo'yicha sezilarli farq mavjudligi qayd etildi ($H = 3,40$; $p \leq 0,05$). Aytib o'tish joizki, "Kuzatuvchi" uslubi ikki tomonlama xarakterga ega. Ijobiy jihatdan u o'qituvchining o'quvchilarni kuzatish, ularning mustaqil rivojlanishiga imkon berish va haddan tashqari aralashmaslik qobiliyatini bildiradi. Boshlang'ich tajribali pedagoglar (1-5 yil) orasida bu uslubning yuqori ko'rsatkichi (252,6) tabiiy holda namoyon bo'ladi. Salbiy jihatdan esa u o'qituvchining passivligi, mas'uliyatni yetarli darajada o'z zimmasiga olmasligi va jarayonni yetaklashda zaifligini ko'rsatadi. Tajriba oshishi bilan bu uslubning ko'rsatkichi pasayishi (11 yil va undan yuqori tajribaga ega bo'lganlarda 215,8) pedagoglarning faolroq yondashuvga o'tishini bildiradi. Natijada, "Kuzatuvchi" uslubi o'qituvchining tajriba bosqichiga qarab turli ma'nolarda baholanadi.

Psixologik nuqtai nazardan, faoliyatning dastlabki bosqichida o'qituvchilar o'zlarining kasbiy rollarini anglash, sinf bilan samarali muloqot o'rnatish va murakkab pedagogik vaziyatlarni boshqarish bo'yicha yetarli tajribaga ega bo'lmaydi. Natijada, ular ko'pincha noaniqlik sharoitida faol qaror qabul qilishdan ko'ra, vaziyatni kuzatish, aralashuvni kechiktirish yoki passiv strategiyalarni tanlashga moyil bo'ladilar. Bu holat, ayniqsa, kutilmagan vaziyatlar, intizomiy muammolar yoki kommunikativ qiyinchiliklar yuzaga kelganda yaqqol namoyon bo'ladi. Pedagogik jihatdan mazkur tendensiya yosh o'qituvchilarning dars jarayonida yetarli darajada tashabbus ko'rsatmasligi, vaziyatni faol boshqarish o'rniga uning tabiiy rivojlanishini kutishi bilan izohlanadi. "Kuzatuvchi" va "kutuvchi" uslublarning ustunligi o'qituvchining professional ishonchi hali shakllanmaganligi, o'z pedagogik qarorlarining to'g'riligiga nisbatan ichki shubhalar mavjudligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, mas'uliyatdan chekinuvchi uslubning yuqoriligi ayrim hollarda pedagogik javobgarlikni to'liq o'z zimmasiga olishdan qochish yoki murakkab vaziyatlarda faol pozitsiyani egallamaslik tendensiyasini aks ettiradi.

Mazkur natijalar kasbiy adaptatsiya davrida o'qituvchilarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash zarurligini asoslaydi. Xususan, yosh pedagoglarda refleksiya, o'z-o'zini boshqarish, kommunikativ kompetensiya va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, mentorlik tizimini joriy etish, tajribali o'qituvchilar bilan hamkorlikni kuchaytirish va amaliy treninglar orqali faol pedagogik uslublarni shakllantirish ushbu bosqichdagi qiyinchiliklarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, 1-5 yil ish stajiga ega o'qituvchilarda passiv va tartibsiz pedagogik uslublarning nisbatan yuqori namoyon bo'lishi ularning kasbiy shakllanish jarayonining tabiiy bosqichi sifatida talqin etilishi mumkin. Shu bilan birga, ushbu holatni tizimli ravishda bartaraf etish va faol, konstruktiv pedagogik yondashuvlarni rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Kasbiy faoliyatning 6-11 yil ish stajini qamrab oluvchi bosqichi o'qituvchining pedagogik mahorati va individual uslubining shakllanishida nisbatan barqaror va samarali davr sifatida namoyon bo'ladi. Kruskal-Uollis H mezoni asosida olingan natijalar mazkur guruhda shaxsga yo'naltirilgan pedagogik uslublarning boshqa tajriba guruhlariga nisbatan ustun ekanligini ko'rsatdi. Xususan, avtonomiyani qo'llab-quvvatlovchi uslub bo'yicha (o'rtacha rang = 268,4; $H = 4,21$; $p \leq 0,05$), jalb qiluvchi uslub bo'yicha (o'rtacha rang = 272,8; $H = 6,05$; $p \leq 0,01$), moslashuvchan uslub bo'yicha (o'rtacha rang = 275,6; $H = 4,88$; $p \leq 0,01$) hamda yo'naltiruvchi uslub bo'yicha (o'rtacha rang = 278,9; $H = 6,20$; $p \leq 0,01$) ko'rsatkichlar eng yuqori darajada qayd etildi. Mazkur natijalar pedagogik faoliyatning shaxsga yo'naltirilgan modeliga xos komponentlar aynan ushbu bosqichda eng optimal darajada shakllanishini tasdiqlaydi. Statistik jihatdan aniqlangan ushbu farqlar ($p \leq 0,05$; $p \leq 0,01$) o'qituvchining kasbiy rivojlanishining o'rta bosqichida nafaqat metodik, balki psixologik jihatdan ham yetuklikka erishishini ko'rsatadi.

Psixologik nuqtai nazardan, ushbu davrni o'qituvchining kasbiy adaptatsiya jarayonini muvaffaqiyatli yakunlab, o'z pedagogik imkoniyatlarini to'liq namoyon eta boshlagan bosqichi sifatida tavsiflash mumkin. Bu bosqichda pedagoglar o'z faoliyatiga nisbatan yuqori darajadagi ishonchga ega bo'lib, murakkab pedagogik vaziyatlarni boshqarishda barqaror strategiyalarni qo'llashga qodir bo'ladi. Ular o'quvchilarning individual xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini chuqur anglab, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida tashkil etishga intiladilar.

Pedagogik jihatdan ushbu natijalar shuni ko'rsatadiki, 6-11 yil ish tajribasiga ega o'qituvchilar dars jarayonida faqat bilim uzatish bilan cheklanib qolmay, balki o'quvchilarning ichki motivatsiyasini shakllantirish, ularni faol ishtirok etishga jalb etish hamda mustaqil fikrlashga undashga alohida e'tibor qaratadilar. Xususan, jalb qiluvchi va moslashuvchan uslublarning yuqori darajada namoyon bo'lishi o'qituvchining o'quv jarayonini interaktiv, qiziqarli va individual yondashuv asosida tashkil etish qobiliyatini aks ettiradi. Yo'naltiruvchi uslubning yuqori ko'rsatkichlari esa pedagogning o'quvchilarga konstruktiv yordam ko'rsatish, ularni rivojlantiruvchi faoliyatga jalb etish va o'quv jarayonini samarali boshqarish salohiyati bilan bog'liqdir.

Mazkur bosqichda avtonomiyani qo'llab-quvvatlash uslubining yuqoriligi o'qituvchilarning o'quvchilarga tanlov imkoniyatini berish, ularning mustaqilligini rivojlantirish va ta'lim jarayonida faol subyekt sifatida shakllanishiga sharoit yaratishga intilishini ko'rsatadi. Bu esa zamonaviy ta'limning asosiy tamoyillari - shaxsga yo'naltirilganlik, individuallashtirish va gumanistik yondashuv bilan to'liq mos keladi.

Tadqiqot natijalari 6-11 yil ish stajiga ega o'qituvchilar faoliyatida konstruktiv, qo'llab-quvvatlovchi va rivojlantiruvchi pedagogik uslublarning ustunligi ularning kasbiy "optimal rivojlanish davri"da ekanligini tasdiqlaydi. Ushbu davr o'qituvchining nafaqat metodik mahorati, balki psixologik yetukligi, kommunikativ kompetensiyasi va pedagogik refleksiya yuqori darajada shakllangan bosqich sifatida ta'riflanadi. Shu bois mazkur guruh pedagoglari ta'lim sifatini oshirishda yetakchi omil sifatida namoyon bo'lib, ilg'or pedagogik tajribani shakllantirish va uni ommalashtirishda muhim resurs hisoblanadi.

Kasbiy faoliyatning 11 yildan ortiq ish stajiga ega bo'lgan bosqichi o'qituvchining pedagogik faoliyatida barqaror uslublarning shakllanishi va ularning qat'iylashuvi bilan tavsiflanadi. Kruskal-Uollis H mezoni asosida olingan natijalar ushbu guruhda hukmron va nazoratga yo'naltirilgan pedagogik uslublarning ustunligini ko'rsatdi. Xususan, nazoratga asoslangan uslub bo'yicha (o'rtacha rang = 285,1; $H = 7,30$; $p \leq 0,01$), talabchan uslub bo'yicha (o'rtacha rang = 278,6; $H = 5,45$; $p \leq 0,01$) hamda hukmron uslub bo'yicha (o'rtacha rang = 280,3; $H = 5,90$; $p \leq 0,01$) ko'rsatkichlar boshqa tajriba guruhlariga nisbatan sezilarli darajada yuqori ekanligi aniqlandi. Mazkur natijalar ko'p yillik pedagogik faoliyat davomida o'qituvchining kasbiy tajribasi ortib borishi bilan birga, faoliyatda sinovdan o'tgan, samarali deb topilgan direktiv strategiyalar ustuvorlik kasb etishini tasdiqlaydi. Statistik jihatdan aniqlangan farqlar ($p \leq 0,01$) tajribali o'qituvchilarda nazorat, talabchanlik va boshqaruvga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlar tizimli ravishda shakllanganligini ko'rsatadi.

Psixologik nuqtai nazardan, uzoq muddatli kasbiy faoliyat o'qituvchida ma'lum darajada barqaror "kasbiy stereotiplar"ning shakllanishiga olib keladi. Bunday stereotiplar pedagogning faoliyatida sinovdan o'tgan, samarali deb baholangan xulq-atvor strategiyalarining takroran qo'llanishi bilan bog'liq. Natijada, tajribali o'qituvchilar

o'z bilim va tajribasiga tayangan holda pedagogik jarayonni qat'iy nazorat qilish, intizomni ta'minlash va natijaga yo'naltirilgan boshqaruvni ustuvor deb hisoblaydilar. Shuningdek, ularning kasbiy mas'uliyati yuqori darajada shakllangan bo'lib, bu omil ham o'quv jarayonida qat'iylilik va talabchanlikning kuchayishiga sabab bo'ladi.

Pedagogik jihatdan ushbu holat tajribali o'qituvchilarning dars jarayonida aniq me'yorlar, qoidalar va talablar asosida ishlashga moyilligini ifodalaydi. Talabchan uslubning yuqori darajada namoyon bo'lishi o'quvchilardan intizom, mas'uliyat va belgilangan vazifalarni so'zsiz bajarishni talab qilish bilan xarakterlanadi. Hukmron uslub esa o'qituvchining o'z pedagogik pozitsiyasini ustuvor qo'yishi, o'quvchilarning xatti-harakatlarini qat'iy nazorat qilishi va qaror qabul qilish jarayonida yetakchi rolni egallashi bilan izohlanadi.

Mazkur yondashuvning ijobiy jihati shundaki, u ta'lim jarayonida tartib-intizomni ta'minlash, vaqtni samarali boshqarish va o'quv natijalariga erishishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ayniqsa, murakkab yoki yuqori talab qo'yiladigan o'quv vaziyatlarida bunday uslub dars samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, nazoratga asoslangan va hukmron uslublarning haddan tashqari ustunligi o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tashabbus ko'rsatish va qaror qabul qilish ko'nikmalarining rivojlanishini ma'lum darajada cheklashi mumkin. Umuman olganda, 11 yildan ortiq ish stajiga ega o'qituvchilar faoliyatida direktiv va nazoratga yo'naltirilgan pedagogik uslublarning ustunligi ularning kasbiy tajribasi, mas'uliyati va faoliyatda shakllangan barqaror strategiyalari bilan izohlanadi. Shu bois, mazkur bosqichda pedagogik faoliyat samaradorligini yanada oshirish uchun nazorat va talabchanlikni o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan, moslashuvchan va qo'llab-quvvatlovchi yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalarining umumlashtirilgan tahlili shuni ko'rsatadiki, ish tajribasi ortib borishi bilan o'qituvchilarning pedagogik vaziyatlarga nisbatan yondashuvlari sezilarli darajada transformatsiyaga uchraydi. Xususan, kasbiy rivojlanishning o'rta bosqichida (6-11 yil) o'qituvchilarda demokratik, shaxsga yo'naltirilgan va konstruktiv pedagogik uslublarning ustunligi kuzatiladi. Bu davrda avtonomiyani qo'llab-quvvatlash, jalb etish, yo'naltirish va moslashuvchanlik kabi uslublar yuqori darajada namoyon bo'lib, o'qituvchining o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan faoliyat yuritishini ta'minlaydi.

Mazkur tendensiya pedagogning kasbiy yetukligi, refleksiv fikrlashi va emotsional-intellektual rivojlanishi bilan izohlanadi. O'qituvchi bu bosqichda ta'lim jarayonini nafaqat boshqaradi, balki uni o'quvchilarning ichki motivatsiyasi va individual xususiyatlariga moslashtira oladi.

Shu bilan birga, ish tajribasi ortib borishi bilan nazoratga asoslangan, talabchan va hukmron uslublarning ham kuchayishi kuzatiladi. Ayniqsa, yuqori tajriba bosqichida (11 yil va undan yuqori) ushbu uslublarning ustunligi pedagogning kasbiy avtoriteti, mas'uliyati va faoliyatda shakllangan barqaror strategiyalari bilan bog'liqdir. Bunday yondashuv ta'lim jarayonida intizom va tartibni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi, biroq ayrim hollarda o'quvchilarning mustaqilligi va tashabbuskorligini cheklash ehtimolini ham yuzaga keltiradi.

Dastlabki bosqichda (1-5 yil) esa kuzatuvchi va passiv uslublarning nisbatan yuqoriroq darajada namoyon bo'lishi yosh o'qituvchilarning kasbiy adaptatsiya jarayonida ekanligini ko'rsatadi. Bu davrda pedagoglarda tajriba yetishmasligi, o'ziga ishonchning to'liq shakllanmaganligi va pedagogik vaziyatlarda ehtiyotkorlik bilan harakat qilish tendensiyasi kuzatiladi. Olingan natijalar pedagogik uslublarning rivojlanishi bosqichma-bosqich xarakterga ega ekanligini ko'rsatadi: dastlabki bosqichda passivlik ustun bo'lsa, o'rta bosqichda konstruktiv va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar maksimal darajada rivojlanadi, yuqori tajriba bosqichida esa nazorat va direktivlik kuchayadi. Bu esa pedagogik faoliyatni optimallashtirishda har bir bosqich uchun differensial yondashuv zarurligini asoslaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari pedagoglarning pedagogik vaziyatlarga nisbatan qo'llaydigan uslubiy yondashuvlari ularning kasbiy ish tajribasi bilan uzviy bog'liqligini tasdiqladi. Kruskal-Uollis H mezonini asosida olib borilgan statistik tahlil pedagogik uslublarning aksariyatida ish staji bo'yicha ishonchli farqlar mavjudligini ko'rsatdi. Bu esa pedagogik faoliyat davomida o'qituvchilarning kasbiy tajribasi ortishi bilan ularning pedagogik qarashlari, boshqaruv strategiyalari hamda o'quvchilar bilan o'zaro munosabat uslublari bosqichma-bosqich transformatsiyaga uchrashini ko'rsatadi.

Aniqlanishicha, 1-5 yil ish stajiga ega bo'lgan o'qituvchilarda kuzatuvchi, tartibsiz hamda mas'uliyatdan chekinuvchi uslublarning nisbatan yuqoriroq namoyon bo'lishi ularning kasbiy adaptatsiya jarayonida ekanligi, pedagogik tajriba va kasbiy ishonchning hali to'liq shakllanmaganligi bilan izohlanadi. Aksincha, 6-11 yil ish tajribasiga ega pedagoglarda avtonomiyani qo'llab-quvvatlovchi, jalb qiluvchi, moslashuvchan va yo'naltiruvchi uslublarning ustunligi kasbiy yetuklik, refleksiv fikrlash hamda shaxsga yo'naltirilgan pedagogik faoliyatning eng optimal bosqichi shakllanganligini ko'rsatdi. 11 yildan ortiq ish tajribasiga ega o'qituvchilarda esa nazoratga asoslangan, talabchan va hukmron uslublarning ustunligi ko'p yillik kasbiy tajriba natijasida shakllangan boshqaruv strategiyalari hamda pedagogik mas'uliyatning kuchayishi bilan tavsiflandi.

Korrelyatsion tahlil natijalari pedagogik uslublar o'zaro mustaqil emasligini, balki yagona tizim sifatida shakllanishini ko'rsatdi. Xususan, avtonomiyani qo'llab-quvvatlash uslubining moslashuvchanlik, jalb qiluvchi va yo'naltiruvchi uslublar bilan kuchli ijobiy bog'liqligi shaxsga yo'naltirilgan pedagogik faoliyatning kompleks xarakterga ega ekanligini tasdiqladi. Shu bilan birga, nazoratga asoslangan uslubning talabchanlik va hukmronlik bilan, tartibsiz uslubning esa mas'uliyatdan chekinuvchi yondashuv bilan kuchli bog'liqligi pedagogik faoliyatda konstruktiv va destruktiv uslublarning ichki tizimli tuzilishga ega ekanligini ko'rsatdi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari pedagogik uslublarning rivojlanishi kasbiy faoliyat bosqichlariga mos ravishda evolyutsion xarakter kasb etishini ilmiy jihatdan asoslab berdi. Mazkur natijalar pedagoglarni tayyorlash va malakasini oshirish jarayonida ish staji xususiyatlarini hisobga olgan holda differensial yondashuvni qo'llash, ayniqsa, yosh o'qituvchilarda shaxsga yo'naltirilgan pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish hamda tajribali pedagoglarda nazorat va talabchanlikni demokratik hamkorlik tamoyillari bilan uyg'unlashtirish zarurligini ko'rsatadi. Bu esa o'qituvchi-o'quvchi hamkorligini takomillashtirish, ta'lim sifati va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishning muhim ilmiy-amaliy omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1985). Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. New York: Plenum Press.
2. Deci, E.L., & Ryan, R.M. (2000). The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
3. Hattie, J. (2009). *Visible Learning*. Routledge.
4. Hattie, J. (2023). *Visible Learning: The Sequel*. Routledge.
5. Levin, K., Lippitt, R., & White, R.K. (1939). Patterns of Aggressive Behavior in Experimentally Created Social Climates. *Journal of Social Psychology*, 10(2), 271-299.
6. Кузьмина Н.В. (1990). Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. Москва: Высшая школа.
7. Маркова А.К. (1996). Психология профессионализма. Москва: Международный гуманитарный фонд "Знание".
8. Митина Л.М. (1998). Психология профессионального развития учителя. Москва: Флинта.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.